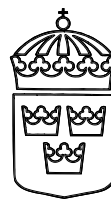

Regeringens proposition 2013/14:37

Tillgänglighet och deltagande i val

Prop.
2013/14:37

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 31 oktober 2013

Fredrik Reinfeldt

Beatrice Ask
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Vallokaler ska vara tillgängliga för var och en. Den nuvarande möjligheten för kommuner att använda förtidsröstningslokaler som inte uppfyller kraven på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning tas därför bort med förslaget. Vidare föreslås ändringar i vallagen för att underlätta för utländska unionsmedborgare att ställa upp som kandidater i val till Europaparlamentet. Det föreslås bl.a. även ändringar i kommunallagen och vallagen som innebär att utländska unionsmedborgare med diplomatisk immunitet ska kunna delta i val till Europaparlamentet, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 28 januari 2014.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar	6
2.3	Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)	7
3	Ärendet och dess beredning	12
4	Bestämmelser om Europaparlamentsval	12
4.1	Primärrätten i EU	12
4.2	Rådets direktiv 93/109/EG	13
4.3	Rådets direktiv 2013/1/EU	15
4.4	Rådets direktiv 94/80/EG	16
5	Upplysning om valperioden ändras	16
6	Det administrativa förfarandet underlättas	17
6.1	Krav på intyg från hemstaten slopas	17
6.2	Komplettering av kandidatförsäkran och Valmyndighetens underrättelseskyldighet	18
6.3	Utbyte av upplysningar om valbarhet	19
6.4	En anmälan av kandidater ska inte beaktas i vissa fall	20
7	Rätten att rösta och vara valbar i kommunala val och i val till Europaparlamentet utvidgas	22
8	Behandling av personuppgifter	25
9	Tillgänglighet till röstmottagningsställen	27
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	31
11	Ekonomiska konsekvenser	31
12	Författningskommentar	34
12.1	Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)	34
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar	34
12.3	Förslaget till lag om ändring i vallagen (2005:837)	35
Bilaga 1	Sammanfattning av 2011 års vallagskommittés betänkande E-röstning och andra valfrågor (SOU 2013:24)	40
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag (SOU 2013:24)	41
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:24)	46
Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian Informationsutbyte vid europaparlamentsval	47
Bilaga 5	Promemorian lagförslag	48

Bilaga 6 Förteckning över remissinstanserna (promemorian).....	52	Prop. 2013/14:37
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 2013....	53	
Rättsdatablad.....	54	

Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
2. lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar,
3. lag om ändring i vallagen (2005:837).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § kommunallagen (1991:900)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och

1. är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater (unionsmedborgare),

2. är medborgare i Island eller Norge, eller

3. för det fall de är andra utlänningar, har varit folkbokförda i Sverige tre år i följd före valdagen.

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har också en unionsmedborgare som är bosatt i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där.

Denna lag träder i kraft den 28 januari 2014.

¹ Lagen omtryckt 2004:93.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 4 §§ lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

Beträffande en person som avses i 2 § 1 får i databasen behandlas uppgifter om personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, fastighetsbeteckning, valdistrikt, medborgarskap samt tidpunkt för invandring. För en person som inte är folkbokförd i Sverige får dessutom *behandlas* uppgift om tidpunkt för utvandring och för anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837).

När det gäller en person som avses i 2 § 1 får i databasen behandlas uppgifter om *födelse*tid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, fastighetsbeteckning, valdistrikt, medborgarskap samt tidpunkt för invandring. För en person som inte är folkbokförd i Sverige får dessutom uppgift om tidpunkt för utvandring och för anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837) *behandlas*.

4 §²

Beträffande en person som avses i 2 § 2 får i databasen behandlas uppgifter om personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen (2005:837) på valsedlar där personen är upptagen.

När det gäller en person som avses i 2 § 2 får i databasen behandlas uppgifter om *födelse*tid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap, *födelse*ort samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen (2005:837) på valsedlar där personen är upptagen.

Denna lag träder i kraft den 28 januari 2014.

¹ Senaste lydelse 2005:846.

² Senaste lydelse 2005:846.

2.3 Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)

Prop. 2013/14:37

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om vallagen (2005:837)
dels att 1 kap. 3 och 5 §§, 2 kap. 11 och 12 §§, 3 kap. 3 §, 4 kap. 20 §
samt 5 kap. 3 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 11 a § och
5 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §²

Ordinarie val till riksdagen *samt*
ordinarie val till landstings- och
kommunfullmäktige ska hållas
samma dag. Valdag ska vara den
andra söndagen i september. Val
till Europaparlamentet ska hållas i
juni vart femte år.

Ordinarie val till riksdagen *och*
ordinarie val till landstings- och
kommunfullmäktige ska hållas
samma dag. Valdag ska vara den
andra söndagen i september. Val
till Europaparlamentet ska hållas i
juni vart femte år. *Om Europeiska
unionens råd i ett särskilt fall
beslutar det, ska valet i stället
hållas i april, maj eller juli val-
året.*

Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som ska
vara valdag. Vid omval till landstings- och kommunfullmäktige
bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen,
vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 11 § regeringsformen bestämmer regeringen
vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 5 § regeringsformen bestämmer riksdagens
talman, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som
ska vara valdag.

Vid extra val enligt 5 kap. 5 a § kommunallagen (1991:900)
bestämmer landstings- eller kommunfullmäktige, efter samråd med den
centrala valmyndigheten och länsstyrelsen, vilken dag som ska vara val-
dag.

5 §

Valbar till Europaparlamentet är
var och en som har rösträtt enligt
4 §. *Unionsmedborgare* är dock

Valbar till Europaparlamentet är
var och en som har rösträtt enligt
4 §. *En unionsmedborgare som*

¹ Jfr rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (EGT L 329, 30.12.1993, s. 76, Celex 31993L0109), ändrat genom rådets direktiv 2013/1/EU (EUT L 26, 26.1.2013, s 27, Celex 32013L0001).

² Senaste lydelse 2010:1416.

valbara endast under den ytterligare förutsättningen att *de enligt 2 kap. 11 § visar att de i sitt hemland inte förlorat sin valbarhet vid val till Europaparlamentet.*

inte är svensk medborgare är dock valbar endast under den ytterligare förutsättningen att han eller hon i sin hemstat inte förlorat sin valbarhet vid val till Europaparlamentet.

2 kap.

11 §

Unionsmedborgare som inte är svenska medborgare och som önskar kandidera vid val till Europaparlamentet *skall* i en egenhändigt undertecknad försäkran till den centrala valmyndigheten

1. ange sin nationalitet och sin adress i Sverige,

2. ange den valkrets eller det område i hemstaten där *de* senast var *upptagna* i röstlängd, och

3. förklara att *de* inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat.

Tillsammans med en sådan försäkran skall unionsmedborgaren lämna ett intyg av den behöriga myndigheten i hemstaten att valbarheten inte gått förlorad där eller att denna diskvalifikationsgrund inte finns såvitt myndigheten vet. En underrättelse om att en unionsmedborgare har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet skall sändas till valmyndigheten i den stat där personen är medborgare.

En unionsmedborgare som inte är svensk medborgare och som önskar kandidera vid val till Europaparlamentet ska i en egenhändigt undertecknad försäkran till den centrala valmyndigheten

1. ange sin nationalitet och sin adress i Sverige, *sitt födelsedatum och sin födelseort samt den senaste adressen i hemstaten,*

2. ange den valkrets eller det område i hemstaten där *han eller hon* senast var *upptagen* i röstlängd, och

3. förklara att *han eller hon* inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat *och inte genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut har förlorat sin valbarhet i sin hemstat.*

När en unionsmedborgare har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet i Sverige och att han eller hon inte har förlorat sin valbarhet i hemstaten, ska den centrala valmyndigheten sända en underrättelse om detta till den behöriga myndigheten i den stat där personen är medborgare.

11 a §

I fall som avses i 11 § ska den centrala valmyndigheten begära upplysningar från den behöriga myndigheten i unionsmedborgarens hemstat om huruvida

unionsmedborgaren har förlorat sin valbarhet i hemstaten.

Om en behörig myndighet i en annan medlemsstat begär upplysningar från den centrala valmyndigheten om huruvida en svensk medborgare som vill kandidera i val till Europaparlamentet i den andra staten har förlorat sin valbarhet här, ska den centrala valmyndigheten så snart som möjligt och senast inom fem arbetsdagar från det att begäran togs emot lämna den begärande myndigheten upplysningar om kandidaten valbarhet i val till Europaparlamentet i Sverige.

12 §

En anmälan av kandidater *skall* inte beaktas, om partiet inte kan visa att det har fått kandidaternas samtycke till att anmäla dem. *En kandidat som inte visar upp ett intyg enligt 11 § andra stycket får inte kandidera. Om en sådan kandidat anmäls till ett val, skall anmälan inte beaktas.*

En anmälan av kandidater *ska* inte beaktas om partiet inte kan visa att det har fått kandidaternas samtycke till att anmäla dem.

Om en unionsmedborgare som inte är svensk medborgare anmäls som kandidat i val till Europaparlamentet och den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat lämnar upplysningar som visar att han eller hon har förlorat sin valbarhet där, ska anmälan inte beaktas.

3 kap.

3 §

I varje kommun *skall* det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val.

Att kommunerna *skall* se till att det finns en vallokal för varje valdistrikt framgår av 4 kap. 20 §.

I val som gäller hela landet ansvarar varje kommun också för att det i kommunen finns röstningslokaler som i fråga om *öppet-*

I varje kommun *ska* det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val.

Att kommunerna *ska* se till att det finns en vallokal för varje valdistrikt framgår av 4 kap. 20 §.

I val som gäller hela landet ansvarar varje kommun också för att det i kommunen finns röstningslokaler som i fråga om *lokali-*

hållande, tillgänglighet och lokalisering ger väljarna goda möjligheter att rösta.

Om en kommun anser att det av särskilda skäl finns behov av att som röstningslokal använda en lokal som inte uppfyller kravet på tillgänglighet, skall saken underställas länsstyrelsen. Kommunen skall ange varför någon annan lokal inte kan användas i stället och vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att komma till rätta med bristen inför senare val. Länsstyrelsen beslutar därefter om kommunen får använda lokalen i fråga för det aktuella valet.

sering, tillgänglighet och öppet-hållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

4 kap.

20 §

Varje kommun *skall* se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppet-hållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

För varje valdistrikt *skall* det finnas en vallokal.

Om en kommun anser att det av särskilda skäl finns behov av att använda en vallokal som inte uppfyller kravet på tillgänglighet, skall det förfarande som anges i 3 kap. 3 § sista stycket tillämpas.

Varje kommun *ska* se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppet-hållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

För varje valdistrikt *ska* det finnas en vallokal.

5 kap.

2 a §

Vid val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige ska unionsmedborgare som enligt 4 kap. 2 § andra stycket kommunallagen (1991:900) har rösträtt tas upp i röstlängd om de skriftligen senast 30 dagar före valdagen hos den centrala valmyndigheten

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden, och

2. anger sin nationalitet, sin adress i Sverige samt sin födelse-

tid eller i förekommande fall sitt personnummer.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf står kvar där tills de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

3 §

Vid val till Europaparlamentet *skall* unionsmedborgare som inte är svenska medborgare tas upp i röstlängd endast om de fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda här i landet och senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos länsstyrelsen

Vid val till Europaparlamentet *ska* unionsmedborgare som inte är svenska medborgare tas upp i röstlängd endast om de fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda här i landet *eller är bosatta här men, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras här* och om de senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos länsstyrelsen

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden,
2. anger sin nationalitet *och* adress i Sverige,
2. anger sin nationalitet, sin adress i Sverige *samt, i fråga om den som inte är folkbokförd, sin födelse tid eller i förekommande fall sitt personnummer,*
3. anger den valkrets eller det område i hemstaten där de senast var upptagna i röstlängd, och
4. försäkrar att de inte kommer att rösta i en annan medlemsstat.

Underrättelse om att någon har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf *skall* sändas till *valmyndigheten* i den stat där väljaren är medborgare.

Underrättelse om att någon har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf *ska* sändas till *den behöriga myndigheten* i den stat där väljaren är medborgare.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf *kvarstår* där till dess de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf *står kvar* där till dess de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

Denna lag träder i kraft den 28 januari 2014.

3 Ärendet och dess beredning

Den 27 oktober 2011 beslutade regeringen att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att göra en översyn av delar av valsystemet (dir. 2011:97). Kommittén antog namnet 2011 års vallagskommitté (Ju 2011:13). I januari 2013 överlämnade kommittén delbetänkandet Proportionalitet i val samt förhandsanmälan av partier och kandidater (SOU 2012:94) och i april 2013 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande E-röstning och andra valfrågor (SOU 2013:24).

I propositionen behandlas de förslag i slutbetänkandet som avser vissa EU-medborgares rösträtt och valbarhet i kommunala val och val till Europaparlamentet och möjligheten till dispens från kraven på tillgänglighet till val- och röstningslokaler. En sammanfattning av betänkandet i dessa delar finns i *bilaga 1*. Lagförslaget i betänkandet i dessa delar finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2013/3126/L6).

Inom Justitiedepartementet upprättades i juni 2013 en promemoria med förslag till ändringar i vallagen (2005:837) och lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar (valdatabaslagen). Förslagen rör i första hand frågor om administrativt informationsutbyte och förfarandet vid kontroll av valbarhet för utländska unionsmedborgare vid val till Europaparlamentet.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 4*. Lagförslaget i promemorian finns i *bilaga 5*. Förslaget har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Ju2013/4556/L6).

4 Bestämmelser om Europaparlamentsval

4.1 Primärrätten i EU

Grundläggande bestämmelser om val till Europaparlamentet finns i akten om allmänna direkta val av företrädarna i Europaparlamentet, som utgör bilaga till rådets beslut av den 20 september 1976, med senare ändringar, den s.k. valrättsakten (Akten om allmänna direkta val av ledamöter i Europaparlamentet, EGT L 278, 8.10.1976, s. 5, ändrad genom rådets beslut 93/81/Euratom, EKSG, EEG om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, EGT L 33, 9.2.1993, s. 15, och rådets beslut 2002/772/EG, Euratom av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002, EGT L 283, 21.10.2002, s. 1). Valrättsakten har samma rättsliga status inom unionsrätten som fördragen.

Av bestämmelserna i valrättsakten framgår bl.a. att Europaparlamentets ledamöter väljs i varje medlemsstat genom allmänna, direkta, fria och hemliga val. Detta kommer även till uttryck i artikel 39.2

i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Valsättet ska enligt valrättsakten vara proportionellt (artikel 1). Mandatperioden är fem år (artikel 5). Om inte annat följer av bestämmelserna i valrättsakten, ska valet genomföras enligt de nationella bestämmelser som gäller för genomförande av val (artikel 8). I valrättsakten slås fast att ingen får rösta mer än en gång i ett val (artikel 9).

Av valrättsakten följer att val ska hållas den dag och den tid som varje medlemsstat fastställer. Denna dag ska infalla under samma period i samtliga medlemsstater. Perioden ska börja en torsdag morgon och sluta närmast följande söndag (artikel 10). Rådet beslutade den 25 juli 1978 att den första valperioden skulle infalla mellan den 7 och den 10 juni 1979 (EGT L 205, 29.7.1978, s. 75). Av valrättsakten följer även att de följande valen normalt ska hållas samma period vart femte år. Rådet kan dock besluta att val ska hållas inom en annan period, om det visar sig omöjligt i medlemsstaterna att hålla valen under den ordinarie valperioden. Ett beslut om ändrad valperiod kräver enhällighet i rådet. Innan rådet fattar ett sådant beslut ska Europaparlamentet höras om ändringen. Beslut om ändrad valperiod ska fattas minst ett år före utgången av mandatperioden. Den ändrade valperioden får inte infalla mer än två månader före eller en månad efter den ordinarie valperioden (artikel 11.2).

Bestämmelser om unionsmedborgares rösträtt och om valbarhet i val till Europaparlamentet finns i artikel 22.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 39.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Av bestämmelserna framgår att varje unionsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat där han eller hon inte är medborgare ska ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten. Närmare bestämmelser om rösträtt och valbarhet för unionsmedborgare finns i rådets direktiv 93/109/EG.

4.2 Rådets direktiv 93/109/EG

Unionsmedborgares medborgerliga rättigheter

Principerna för hur rösträtt och valbarhet utövas av en unionsmedborgare i en medlemsstat där han eller hon inte själv är medborgare fastställs i rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 med avseende på vissa närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (EGT L 329, 30.12.93, s. 34), förkortat direktivet. Enligt artikel 3 i direktivet ska en unionsmedborgare som inte är medborgare i den stat där hon eller han är bosatt men som uppfyller de villkor som gäller för rösträtt för den statens medborgare ha rätt att rösta och vara valbar i val till Europaparlamentet, om hon eller han inte har förlorat sin rösträtt och valbarhet. Av artikel 8 i direktivet framgår vidare att väljare som vill utöva sin rösträtt i bosättningsstaten ska anmäla att de vill göra det. Bestämmelser om bosättningsstatens

Prop. 2013/14:37 kontroll av att rösträtten inte har gått förlorad i hemstaten finns i artikel 7.

Av artikel 9 i valrättsakten följer att ingen får rösta mer än en gång i samma Europaparlamentsval. Denna princip kommer även till uttryck i direktivet (artikel 4.1). Av direktivet följer vidare att ingen får kandidera i mer än en medlemsstat i samma val (artikel 4.2).

Villkor för utövandet av rättigheterna

Av artikel 6.1 i direktivet följer att en unionsmedborgare som bor i en medlemsstat utan att vara medborgare där inte ska vara valbar till Europaparlamentet om hon eller han genom ett straffrättsligt eller civilrättsligt beslut har förlorat sin valbarhet enligt bosättningsstatens eller hemstatens lagstiftning. Enligt artikel 6.2 ska en kandidat vägras kandidera om hon eller han inte kan visa upp ett valbarhetsintyg från en behörig myndighet i sin hemstat. Vad som ska framgå av ett sådant intyg regleras i artikel 10.2 i direktivet.

I artiklarna 9 och 10 i direktivet finns bestämmelser om villkor för utövande av rösträtten och rätten att kandidera för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare. De måste bl.a. avge en skriftlig försäkran om att de kommer att utöva sin rösträtt eller sin rätt att kandidera enbart i bosättningsstaten.

En utländsk unionsmedborgare som vill kandidera till Europaparlamentet vid val i sin bosättningsstat ska, vid sidan av sin förklaring att hon eller han inte kommer att kandidera i hemstaten, visa upp ett intyg som visar att kandidaten inte har förlorat sin valbarhet genom ett administrativt eller straffrättsligt förfarande i hemstaten (artikel 10.2).

Informationsutbyte

Medlemsstaterna ska utbyta information om medborgare från andra medlemsstater som har upptagits i röstlängden eller kandiderar hos dem. På grundval av den information som hemstaten får från bosättningsstaten ska hemstaten vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att dess medborgare inte röstar mer än en gång eller kandiderar i mer än en medlemsstat (artikel 13). Sådana åtgärder, som ska grundas på den nationella lagstiftningen i hemstaten, kan t.ex. bestå i att medborgaren stryks från röstlängden eller inte godtas som kandidat i valet i hemstaten.

Valförfarandet skiljer sig åt i de olika medlemsstaterna. Detta påverkar bl.a. vid vilken tidpunkt information kan lämnas till hemstaten. Möjligheterna att identifiera medborgare i nationella register påverkas vidare av vilken information som finns tillgänglig. Med anledning av detta och med hänsyn till att information om väljare och kandidater registreras och utbyts på nationella språk, är informationsutbyte förhållandevis administrativt betungande för de nationella behöriga myndigheterna och inte så effektivt som vore önskvärt. Detta är något som kommissionen poängterat i motiven till sitt förslag till ändring av direktivet, KOM (2006) 791 slutlig.

Rådet antog den 20 december 2012 direktiv 2013/1/EU om ändring av direktiv 93/109/EG med avseende på vissa närmare bestämmelser för valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (EUT L 26, 26.1.2013, s. 27), förkortat ändringsdirektivet. Det övergripande syftet med bestämmelserna i ändringsdirektivet är att underlätta för unionsmedborgare att kandidera i val till Europaparlamentet i den medlemsstat där de är bosatta. Av skäl 4 i direktivet framgår att svårigheterna för en unionsmedborgare att få besked om vilka myndigheter som är behöriga att utfärda valbarhetsintyg och få intyget i tid hindrar utövandet av rätten att kandidera och bidrar till att det är få unionsmedborgare som kandiderar i val i den medlemsstat de är bosatta. Syftet med ändringsdirektivet är också att underlätta informationsutbytet mellan medlemsstaternas valmyndigheter i samband med val, främst för att underlätta identifieringen av anmälda väljare och kandidater (skäl 10).

Av artikel 1.1.a i ändringsdirektivet följer att *artikel 6.1* i direktiv 93/109/EG ska ändras på så sätt att det där anges att unionsmedborgare som bor i en medlemsstat utan att vara medborgare där och som genom ett "rättsligt avgörande eller administrativt beslut" har förlorat sin rösträtt inte ska vara valbara till Europaparlamentet. För att ett administrativt beslut ska kunna utgöra hinder mot valbarhet ställs krav på att sådana beslut kan bli föremål för rättsmedel. Enligt artikel 1.1.b ska det av *artikel 6.2* i direktiv 93/109/EG följa att bosättningsstaten ska kontrollera om en unionsmedborgare, som har uttryckt en önskan om att utöva sin valbarhet i den staten, inte har förlorat den rätten i hemstaten genom ett sådant beslut som nämns i artikel 6.1.

Enligt artikel 1.1.c ska tre nya punkter – 3, 4 och 5 – läggas till i artikel 6 i direktiv 93/109/EG. I den nya *artikel 6.3* föreskrivs att bosättningsstaten ska, vid den kontroll som ska utföras enligt artikel 6.2, anmäla kandidatens försäkran till hemstaten. Hemstaten ska därefter, inom fem arbetsdagar från att anmälan mottogs eller inom kortare tid om så är möjligt och bosättningsstaten begär det, lämna de upplysningar av betydelse som finns tillgängliga. De upplysningar som lämnas får bara omfatta vad som är strikt nödvändigt för att uppfylla skyldigheten att kontrollera valbarheten och får inte användas för något annat ändamål. Den som önskar utöva sin valbarhet i bosättningsstaten ska godtas även om hemstaten inte lämnar några upplysningar inom den angivna tidsfristen.

Av den nya *artikel 6.4* följer att den behöriga myndigheten i en bosättningsstat, som tar emot sådana upplysningar från hemstaten som visar att uppgifterna i kandidatens försäkran om valbarhet är oriktiga, ska vidta lämpliga åtgärder i enlighet med sin nationella lagstiftning för att hindra personen från att kandidera i valet eller, om detta inte är möjligt, antingen hindra personen från att väljas eller från att utöva sitt mandat.

Enligt den nya *artikel 6.5* ska medlemsstaterna utse en kontaktpunkt med uppgift att ta emot och förmedla de uppgifter som behövs för att tillämpa artikel 6.3. Kommissionen ska få information om vilka myndigheter som utsetts till kontaktpunkter. Dessa ska tas upp i en förteckning som görs tillgänglig för medlemsstaterna.

Av artikel 1.2.a och b i ändringsdirektivet följer att *artikel 10.1* ska kompletteras så att det framgår att en unionsmedborgare som vill kandidera till Europaparlamentet i sin försäkran till valmyndigheten i boproduktionsstaten, förutom den information som redan i dag ska lämnas, även ska ange uppgift om födelsedatum, födelseort och den senaste adressen i hemstaten samt ange att hon eller han inte genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut som kan bli föremål för rättsmedel har förlorat sin valbarhet i hemstaten. Enligt artikel 1.2.c i ändringsdirektivet ska *artikel 10.2* i direktiv 93/109/EG, som innehåller en bestämmelse om uteblivet intygande som diskvalificeringsgrund, utgå.

I artikel 2 i ändringsdirektivet finns bestämmelser om tiden för genomförande av direktivet. Av bestämmelsen framgår att direktivet ska vara genomfört senast den 28 januari 2014.

4.4 Rådets direktiv 94/80/EG

Av artikel 22 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt följer att varje medborgare som är bosatt i en medlemsstat där han eller hon inte är medborgare ska ha rösträtt och vara valbar i kommunala val i den medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt på samma villkor som medborgaren i den staten. Närmare bestämmelser om utövandet av dessa rättigheter finns i rådets direktiv 94/80/EG den 19 december 1994 om närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid kommunala val för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (EGT L 368, 31.12.1994, s. 38). Medlemsstaterna kan för att skydda sina egna nationella intressen bestämma att endast deras egna medborgare är valbara till en grundläggande lokal förvaltningsenhet kommunstyrelse. En sådan bestämmelse får emellertid inte i oproportionerligt hög grad påverka valbarheten för medborgare från andra medlemsstater. När det gäller rösträtt i kommunalval behandlas i direktivet i princip alla unionsmedborgare som medlemsstatens egna medborgare.

5 Upplysning om valperioden ändras

Regeringens förslag: Upplysningen i vullagen om att val till Europaparlamentet hålls i juni vart femte år kompletteras med en bestämmelse som klargör att valet i stället ska hållas i april, maj eller juli om rådet beslutar det för ett visst valår.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Valmyndigheten* påpekar att tiden för distribution av valsedlar blir knapp om valdagen inträffar i april eller första hälften av maj. Övriga remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Av bestämmelserna i valrättsakten framgår att val till Europaparlamentet ska hållas under samma period på året vart femte år (artikel 11). Eftersom det första valet till

Europaparlamentet ägde rum den 7–10 juni 1979 ska även efterföljande val enligt huvudregeln i valrättsakten hållas omkring samma tid i juni månad.

Valperioden för det andra och tredje valet till Europaparlamentet, 1984 respektive 1989, flyttades fram en vecka. Detta skedde i båda fallen efter särskilda beslut av rådet (EGT L 155, 14.6.83, s. 11 och EGT L 210, 3.8.88, s. 25). Rådet beslutade vidare den 14 juni 2013, efter att ha hört Europaparlamentet, att 2014 års Europaparlamentsval ska tidigareläggas till perioden 22–25 maj (EUT L 169, 21.6.2013, s. 69).

I 1 kap. 3 § första stycket vallagen anges att val till Europaparlamentet hålls i juni månad vart femte år. Bestämmelsen är närmast att betrakta som en upplysning om vad som gäller enligt valrättsakten. Denna upplysning stämmer överens med vad som har gällt historiskt i de tidigare valen till Europaparlamentet. Den stämmer dock mindre väl överens med vad som följer direkt av valrättsakten. Som framgår ovan följer av den att val också kan hållas i april, maj eller juli, om rådet genom ett särskilt beslut för ett visst valår bestämmer det. Det framstår som mindre lämpligt att vallagen ger sken av att val alltid ska hållas i juni när unionsrätten ger utrymme för en ordning som innebär att val även kan hållas under andra månader ett valår. Mot den bakgrunden bör bestämmelsen i vallagen som upplyser om när val till Europaparlamentet hålls ändras. Eftersom det finns en möjlighet för rådet att tidigarelägga valet till april eller maj och att senarelägga det till juli bör det av vallagen framgå att val ska hållas dessa månader om rådet i ett särskilt fall beslutar det för ett visst valår.

Valmyndigheten anser att det bör övervägas om det bör vara möjligt att tidigarelägga sista dag för registrering av partibeteckning för val till Europaparlamentet om ett val ska hållas i april eller början av maj. På så sätt skulle tidsperioden för tryckning och distribution av valsedlar kunna förlängas. Regeringen har förståelse för att tiden kan bli knapp för tryckning och distribution av valsedlar om valet förläggs till april eller början av maj. Det är något som måste beaktas i samband med att rådet tar ställning till ändrad valperiod. Regeringen anser dock att det inte nu finns skäl att föreslå ändringar som avser registreringsförfarande.

6 Det administrativa förfarandet underlättas

6.1 Krav på intyg från hemstaten slopas

Regeringens förslag: Kravet att en utländsk unionsmedborgare ska visa upp ett särskilt valbarhetsintyg från sin hemstat för att vara valbar i val till Europaparlamentet i Sverige tas bort.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller utländska unionsmedborgare, dvs. personer som är medborgare i någon annan av EU:s medlemsstater än Sverige, följer av 1 kap. 4 § andra stycket vallagen att dessa har rösträtt i val till Europaparlamentet här om de har rösträtt vid val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige och inte röstar i valet till Europaparlamentet i någon annan medlemsstat. Av bestämmelserna i 4 kap. 2 och 3 §§ kommunallagen (1991:900) följer att unionsmedborgare som är folkbokförda i en kommun och som på valdagen har fyllt 18 år har rösträtt i sådana val. Valbar till Europaparlamentet är enligt 1 kap. 5 § vallagen var och en som har rösträtt enligt 4 § samma kapitel. För unionsmedborgare gäller dock att de är valbara endast under den ytterligare förutsättningen att de enligt 2 kap. 11 § vallagen visar att de i sitt hemland inte förlorat sin valbarhet. Enligt den senare bestämmelsen ska unionsmedborgare som inte är svenska medborgare och som önskar att kandidera vid val till Europaparlamentet lämna ett intyg av en behörig myndighet som visar att valbarheten inte gått förlorad där eller att denna diskvalifikationsgrund inte finns såvitt myndigheten vet.

Vid kommissionens utvärdering av rådande ordning i samband med val till Europaparlamentet har ansetts att skyldigheten att lämna intyg har haft en negativ påverkan på deltagandet i valen. Skyldigheten i direktiv 93/109/EG att visa upp ett sådant intyg har tagits bort genom ändringsdirektivet. Direktivändringen bör genomföras i svensk rätt genom att kravet på uppvisande av intyg för att vara valbar och godtas som kandidat som utländsk unionsmedborgare tas bort ur vallagen.

6.2 Komplettering av kandidatförsäkran och Valmyndighetens underrättelseskyldighet

Regeringens förslag: Den försäkran som en utländsk unionsmedborgare avger i samband med anmälan om sin kandidatur i Europaparlamentsval i Sverige ska, utöver de uppgifter som ska lämnas enligt gällande ordning, även innehålla uppgift om kandidatens födelsedatum, födelseort och senaste adress i hemstaten samt en förklaring att han eller hon inte genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut har förlorat sin valbarhet i sin hemstat. När en sådan anmälan görs ska den centrala valmyndigheten sända en underrättelse till den behöriga myndigheten i unionsmedborgarens hemstat om att kandidaten har förklarat att han eller hon inte har förlorat sin valbarhet i sin hemstat.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Valmyndigheten* anser att det finns behov av klargöranden om hur myndigheten ska hantera tillskrivna namn och fall då en kandidat inte gjort en föreskriven anmälan.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om partiernas anmälningar av kandidater finns i 2 kap. vallagen. Enligt 2 kap. 11 § vallagen ska unionsmedborgare som inte är svenska medborgare och som

önskar att kandidera vid val till Europaparlamentet i en egenhändig undertecknad försäkran till den centrala valmyndigheten ange bl.a. sin nationalitet och sin adress i Sverige.

En underrättelse om att en unionsmedborgare i en sådan försäkran har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet ska enligt samma paragraf sändas till valmyndigheten i den stat där personen är medborgare.

Ändringsdirektivet innehåller vissa kompletteringar i fråga om en kandidats försäkran. Enligt direktivet ska försäkran kompletteras med uppgift om kandidatens födelsedatum, födelseort och senaste adress i hemstaten samt en förklaring att hon eller han inte genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut har förlorat sin valbarhet i sin hemstat. Den nuvarande regleringen i vallagen bör kompletteras så att skyldigheten för en kandidat att lämna en försäkran med vissa uppgifter omfattar även den information som framgår av ändringsdirektivet.

Ändringsdirektivet innebär dessutom att den underrättelse som den behöriga myndigheten i bosättningsstaten ska sända till den behöriga myndigheten i hemstaten ska ange att kandidaten har förklarat att han eller hon inte har förlorat sin valbarhet i hemstaten. Mot den bakgrunden bör regleringen om Valmyndighetens underrättelseskyldighet i 2 kap. 11 § vallagen kompletteras så att den även omfattar förklaringar om valbarhet.

6.3 Utbyte av upplysningar om valbarhet

Regeringens förslag: Den centrala valmyndigheten ska begära upplysningar från den behöriga myndigheten i unionsmedborgarens hemstat om huruvida unionsmedborgaren har förlorat sin valbarhet i hemstaten.

Om en behörig myndighet i en annan medlemsstat begär upplysningar från den centrala valmyndigheten om huruvida en svensk medborgare som kandiderar i val till Europaparlamentet i den andra staten har förlorat sin valbarhet här, ska den centrala valmyndigheten så snart som möjligt inom fem arbetsdagar från det att begäran togs emot lämna den begärande myndigheten upplysningar om kandidatens valbarhet i val till Europaparlamentet i Sverige.

Regeringens bedömning: Valmyndigheten bör anmälas hos kommissionen som kontaktpunkt för informationsutbytet enligt direktivet.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* anser dock att förslaget innebär att den centrala valmyndigheten kommer att få ett merarbete med att inhämta uppgifter från utländska myndigheter om huruvida en kandidat som inte anmälts enligt 2 kap. vallagen och inte lämnat en försäkran har förlorat sin valbarhet i hemstaten.

Valmyndigheten har inga invändningar i sak mot förslaget men pekar på avsaknaden av regler gällande valmyndigheternas ansvar.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Ändringsdirektivet innebär att medlemsstaterna ska utbyta upplysningar om valbarhet i syfte att kontrollera att valbarheten i kandidatens hemstat inte gått förlorad genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut. Denna kontroll ska enligt ändringsdirektivet genomföras på så sätt att ansvarig myndighet i bosättningsstaten ska inhämta upplysningar från den behöriga myndigheten i den stat där personen är medborgare om huruvida kandidaten har förlorat sin valbarhet där. De uppgifter som finns tillgängliga i hemstaten och som är av betydelse för bedömningen av valbarhetsfrågan ska lämnas över till bosättningsstaten inom högst fem arbetsdagar. Den nya regleringen innebär alltså att den behöriga myndigheten ska dels begära upplysningar från den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat om huruvida kandidaten har förlorat sin valbarhet där, dels på begäran lämna en behörig myndighet i en annan medlemsstat upplysningar om svenska medborgares valbarhet i val till Europaparlamentet i Sverige. En ny bestämmelse med denna innebörd bör föras in i vallagen.

Med anledning av *Länsstyrelsen i Västra Götalands läns* synpunkter konstaterar regeringen att den kontroll av kandidater som sker enligt den gällande ordningen inte omfattar andra än de kandidater som anmäls enligt 2 kap. vallagen. De nu föreslagna ändringarna i vallagen innebär alltså inte något merarbete på så sätt att den kontroll som ska utföras omfattar en större krets av personer än enligt dagens ordning.

I Sverige är det Valmyndigheten som ansvarar för informationsutbytet enligt direktiv 93/109/EG. Valmyndigheten bör därför anmälas som kontaktpunkt för informationsutbytet enligt artikel 1.1.c i ändringsdirektivet. Detta kan ske genom ett administrativt förfarande och fordrar därför inga ändringar eller tillägg i vallagen.

6.4 En anmälan av kandidater ska inte beaktas i vissa fall

Regeringens förslag: En utländsk unionsmedborgare som i sin hemstat har förlorat sin valbarhet får inte kandidera i val till Europaparlamentet. Om en sådan kandidat anmäler sitt önskemål om att kandidera och den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat lämnar upplysningar som visar att kandidaten har förlorat sin valbarhet där, ska anmälan inte beaktas.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks eller lämnas utan invändning av flertalet remissinstanser. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* framhåller dock att det bör klargöras att en person med dubbelt medborgarskap inte förlorar sin rätt att kandidera till följd av denna bestämmelse. Länsstyrelsen framför också bl.a. att förslaget förutsätter att det införs ett krav på obligatoriskt samtycke till kandidater och att utländska medborgare som kandiderar i val till Europaparlamentet i god

tid före valdagen har gett in en sådan försäkran som avse i 2 kap. 11 § vallagen. För att undvika förseningar och osäkerheter i den slutliga sammanräkningen bör det enligt länsstyrelsen införas en sista dag för att lämna försäkran. Denna dag bör ligga så långt före valdagen att centrala valmyndigheten hinner kommunicera försäkran med utländska myndigheter. *Valmyndigheten* anser att det behövs klagörande bestämmelser om informationsskyldighet mot en kandidat i sådana fall där information inkommit om att valbarhetshinder föreligger för kandidaten, och om vilka regler som ska gälla för en eventuell överprövning.

Skälen för regeringens förslag: Av ändringsdirektivet framgår att om de upplysningar som lämnas i syfte att kontrollera att valbarheten i kandidatens hemstat inte gått förlorad visar att en försäkran av en kandidat innehåller oriktiga uppgifter ska han eller hon inte få kandidera. Den nuvarande ordningen, föranmälan av kandidater enligt 2 kap. vallagen, innebär att en kandidat som inte kan visa upp ett valbarhetsintyg inte får kandidera (2 kap. 12 § vallagen). För att genomföra ändringsdirektivet bör denna reglering ändras så att det av bestämmelsen i stället följer att en utländsk unionsmedborgare inte får kandidera, och att en anmälan inte ska beaktas, om information från hemstaten visar att valbarheten har gått förlorad.

Om kandidaten har förlorat sin valbarhet i sitt hemland är han eller hon inte heller valbar i Sverige. Det framgår av 1 kap. 5 § vallagen. För Valmyndigheten information från en annan medlemsstat om förlust av valbarhet ska kandidatnamnet vid den slutliga rösträkningen betraktas som obefintligt enligt 13 kap. 8 § första stycket 1 vallagen.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län framhåller att det bör klarläggas att en person med dubbelt medborgarskap inte förlorar sin rätt att kandidera. Regeringen delar länsstyrelsens uppfattning och anser att detta kan tydliggöras genom att det klargörs i 1 kap. 5 § vallagen att valbarhetshindret endast gäller en unionsmedborgare som inte är svensk medborgare. I motsats till Länsstyrelsen i Västra Götalands län anser regeringen att ändringsdirektivet inte förutsätter att det införs krav på obligatoriskt samtycke till kandidatur eller att kravet på kandidatförsäkran utvidgas i förhållande till vad som gäller i dag. Den nuvarande ordningen med kontroll av att intyg visas upp för anmälda kandidater bör enligt regeringens mening helt enkelt kunna ersättas av ett administrativt informationsutbyte mellan behöriga valmyndigheter.

Rätten att rösta och vara valbar i kommunala val och i val till Europaparlamentet utvidgas

Regeringens förslag: Bestämmelserna om rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige utvidgas till att omfatta även unionsmedborgare som senast på valdagen fyller 18 år och är bosatta i kommunen men som inte är folkbokförda där, eftersom de har full diplomatisk immunitet utan att tillhöra en främmande makts beskickning. Detta innebär att dessa personer kan rösta och är valbara i val till kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige och Europaparlamentet.

Unionsmedborgare som getts rösträtt utan att vara folkbokförda här i landet måste för att få utöva sin rösträtt vid val till kommun- och landstingsfullmäktige senast 30 dagar före valdagen skriftligen anmäla hos den centrala valmyndigheten att de vill bli upptagna i röstlängden. De ska även anmäla uppgift om sin nationalitet, adress och födelsestid. Om de har tilldelats ett personnummer ska denna uppgift lämnas. Vid val till Europaparlamentet ska motsvarande anmälan göras till länsstyrelsen.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks eller lämnas utan invändning av i princip alla remissinstanser. *Valmyndigheten* anser dock att det bör klarläggas hur bosättningsvillkoret ska kontrolleras av myndigheten och länsstyrelsen för dessa personer samt hur dessa personer ska identifieras och behandlas då personerna inte har ett personnummer eller ett samordningsnummer. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har inga invändningar i sak mot förslaget men väcker frågan om det bör övervägas om kommunallagen också bör ändras vad gäller vem som är medlem i kommunen.

Skälen för regeringens förslag: I svensk rätt uppställs enligt gällande ordning krav på folkbokföring för att en väljare ska kunna utöva sin rösträtt samt vara valbar till kommun- och landstingsfullmäktige. Detta krav gäller oberoende av om väljaren är medborgare i Sverige eller i någon annan stat i eller utanför EU.

Bestämmelser om villkoren för folkbokföring finns i folkbokföringslagen (1991:481). Av dem följer bl.a. att den som tillhör en främmande makts beskickning eller lönande konsulat eller dess betjäning och övriga medlemmar i en sådan persons familj inte ska folkbokföras. Detsamma gäller för vissa personer vars uppdrag eller anställning är knuten till en internationell organisation. Det gäller dock bara den som har immunitet och privilegier som motsvarar det som getts för utländska diplomater.

Immunitet och privilegier som är knutna till internationella organisationer har utvecklats utifrån organisationernas funktionalitet. Det innebär att ett internationellt organ inte tillerkänns längre gående immunitet och privilegier än vad som krävs för att organet ska kunna fullgöra sina uppgifter. De anställda har därför som regel inte någon immunitet och inga privilegier utöver vad som anses nödvändigt för att

de oberoende ska kunna fullgöra sina uppgifter för organet. På motsvarande sätt utgår principerna för immunitet och privilegier beträffande EU:s institutioner, organ och byråer från dessas funktionalitet (1965 års protokoll). I allmänhet tilldelas immunitet och privilegier oberoende av den anställdes ställning inom organisationen. Avvikelser från denna princip har dock accepterats. Cheferna för de internationella eller mellanstatliga organisationerna och – i de fall det är fråga om större internationella organ – deras ställföreträdare har ofta beviljats immunitet och privilegier som jämställer dem med diplomatiska företrädare vid främmande staters beskickningar. Det innebär bl.a. att immuniteten mot rättsliga förfaranden för dessa personer omfattar inte enbart handlingar i tjänsten utan även i den privata sfären. Med undantag för dessa chefspersoner är den immunitet och de privilegier som de anställda vid internationella organ beviljats begränsad till deras tjänsteutövning. De är inte utsända av sina hemländer och har inte heller på annat sätt kvar den starka anknytning till hemlandet som diplomatiska företrädare har.

Sedan den 1 januari 2011 gäller att personer som är anställda vid internationella organ i Sverige och deras familjemedlemmar ska folkbokföras oavsett medborgarskap, om de anställda åtnjuter immunitet och privilegier enbart i tjänsten och om de allmänna förutsättningarna för folkbokföring är uppfyllda, dvs. att de har rätt att vistas i landet och uppfyller kraven på dygnsvila i 3 § folkbokföringslagen, eller med andra ord är bosatta här i landet. De chefspersoner vid organen som har lika omfattande immunitet och privilegier som diplomater och deras familjemedlemmar, jämställs dock i folkbokföringshänseende med dessa och undantas, under samma villkor, från folkbokföring (prop. 2009/10:245 s. 16). Detta innebär alltså att sådana personer inte får folkbokföras här i landet, om de inte är svenska medborgare eller var bosatta här när de tillträdde sin befattning. Detta innebär, för utländska unionsmedborgares del, att de inte heller kan rösta eller är valbara i val till kommun- och landstingsfullmäktige, eftersom folkbokföringen utgör en uttrycklig förutsättning för rösträtt och valbarhet. För dem är folkbokföringen också en förutsättning för att kunna delta i val till Europaparlamentet.

Som framgår av avsnitt 4.1–2 och 4.4 följer av unionsrätten att alla unionsmedborgare på lika villkor ska kunna utöva rätten att rösta och vara valbara i kommunala val och i val till Europaparlamentet i den medlemsstat där de är bosatta, oavsett om de är medborgare i den staten eller inte. Något undantag från dessa villkor ges inte för det fallet en unionsmedborgare på grund av sin anställning i en institution inom EU eller i någon annan mellanfolklig organisation har rätt till motsvarande immunitet och privilegier som diplomatisk företrädare har. För att tillgodose dessa personers rättmätiga krav på rösträtt och valbarhet i kommunala val och val till Europaparlamentet krävs därför författningsändringar.

Kommittén föreslår att kommunallagens bestämmelser om rösträtt i val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige kompletteras så att rösträtten även omfattar en unionsmedborgare som – utan att vara folkbokförd i kommunen – är bosatt i kommunen, men som inte ska folkbokföras till följd av att de tillerkänns immunitet och privilegier som diplomatiska företrädare. Ingen remissinstans motsätter sig förslaget.

Av 4 kap. 3 § kommunallagen följer att rösträtt i val till landstingsfullmäktige har den som har rösträtt i val till kommunfullmäktige i en kommun inom landstinget. Av 4 kap. 5 § kommunallagen framgår att den som har rösträtt också är valbar till kommun- och landstingsfullmäktige. Vad som nu sagts gäller också, med några undantag, enligt 1 kap. 4 och 5 §§ vallagen om rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet.

I fråga om hur unionsmedborgare som inte är folkbokförda ska kunna tas upp i röstlängden kan till en början konstateras att det rör sig om ett fåtal personer. Ett anmälningsförfarande framstår som en lämplig lösning för såväl kommunala val som val till Europaparlamentet. Ett sådant förfarande tillämpas också, enligt 5 kap. 3 § vallagen, vid val till Europaparlamentet för att unionsmedborgare som inte är svenska medborgare, men som är folkbokförda här i landet, ska tas upp i röstlängd. Enligt dessa bestämmelser måste unionsmedborgare som vill rösta i ett val till Europaparlamentet senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos länsstyrelsen anmäla att de vill bli upptagna i röstlängden. Ett snarlikt förfarande tillämpas också enligt 5 kap. 2 § vallagen för svenska medborgare som inte längre är folkbokförda här i landet.

Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att unionsmedborgare som genom den föreslagna regleringen ges rösträtt i Europaparlamentsval och val till kommun- och landstingsfullmäktige trots att de inte är folkbokförda här i landet bör vara tvungna att senast 30 dagar före valdagen skriftligen anmäla hos den centrala valmyndigheten respektive länsstyrelsen att de vill bli upptagna i röstlängden. Anmälan för rösträtt bör göras hos länsstyrelsen i fråga om val till Europaparlamentet eftersom en sådan ordning bidrar till att skapa en enhetlig reglering för alla utländska unionsmedborgare. Anmälan bör i övriga fall, som kommittén föreslår, kunna göras hos Valmyndigheten. Det innebär alltså att anmälan av kandidater i Europaparlamentsval och anmälan för rösträtt och valbarhet i val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige bör göras hos Valmyndigheten.

En unionsmedborgare som efter särskild anmälan har tagits upp i röstlängd för val till Europaparlamentet kvarstår, enligt 5 kap. 3 § tredje stycket vallagen, där till dess han eller hon själv begär att bli struken eller när villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda. Motsvarande bör även gälla för unionsmedborgare som tas upp i röstlängd för val till kommun- och landstingsfullmäktige.

För diplomatiska företrädare och utsända konsulter och deras familjer anses som framgår ovan anknytningen till sändarstaten vara så stark att de i "folkrättslig mening" inte anses vara bosatta i beskickningslandet. Det framstår som rimligt att motsvarande bedömning bör kunna göras vid tolkningen av de nu aktuella EU-direktiven. Det innebär att dessa personer, även om de är unionsmedborgare, inte bör ha rätt att rösta i val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige eller i val till Europaparlamentet i Sverige.

Valmyndigheten påpekar att det bör klarläggas hur bosättningsvillkoret ska kontrolleras av myndigheten och länsstyrelsen och hur dessa personer ska identifieras och behandlas då personerna inte har ett personnummer eller ett samordningsnummer. Regeringen konstaterar att information av betydelse för att utföra sådana kontroller finns tillgänglig

i Regeringskansliet (Utrikesdepartementet). Personer med immunitet och privilegier är nämligen skyldiga att anmäla riktiga uppgifter om sin bosättning till Regeringskansliet. Sådan information bör på begäran kunna lämnas till Valmyndigheten och länsstyrelserna om det finns behov av att kontrollera bosättningen.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet framhåller att förslaget innebär rösträtt och valbarhet för personer som inte är folkbokförda i kommunen i vissa fall och att detta innebär att personer kan rösta och väljas utan att vara medlemmar i kommunen. Enligt fakultetsstyrelsens uppfattning bör dessa egenskaper följa varandra varför det bör övervägas om kommunallagen också ska ändras vad gäller vem som är medlem i kommunen. Regeringen har beslutat att utreda frågan om en modernisering av kommunallagen (dir. 2012:105). Enligt 10 kap. 1 § kommunallagen har varje medlem av en kommun eller ett landsting rätt att få lagligheten av kommunens eller landstingets beslut prövad genom att överklaga dem hos förvaltningsrätten. I 1 kap. 4 § samma lag anges att medlem av en kommun är den som är folkbokförd i kommunen, äger fast egendom i kommunen eller ska betala kommunalskatt där. I direktiven till utredaren anför regeringen bl.a. att sedan införandet av kommunallagen har det skett stora förändringar i samhället och medborgarna har blivit alltmer rörliga geografiskt. Utredaren ska därför särskilt ta ställning till om det finns behov av att kretsens taleberättigade enligt kommunallagen utvidgas eller på annat sätt ändras. Någon samlad undersökning av hur kommunallagens regler förhåller sig till unionsrätten har inte heller gjorts. Utredaren ska därför göra en sådan analys inom ramen för en översyn av kommunallagen. Utredaren ska vidare genomföra en lagteknisk översyn av hela kommunallagen. Uppdraget ska i dessa delar redovisas senast den 31 mars 2015. Regeringen anser att resultatet av utredarens arbete inte bör föregripas och att det därför inte finns skäl att nu införa de ändringar i kommunallagen som fakultetsstyrelsen anser bör övervägas.

8 Behandling av personuppgifter

Regeringens förslag: Genom ändringar i lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ges valmyndigheterna befogenhet att i val- och folkomröstningsdatabasen behandla uppgifter om röstberättigades och kandidaters födelsetid och födelseort.

Promemorians och kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans motsätter sig förslagen.

Skälen för regeringens förslag: I lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar, förkortad valdatabaslagen, finns bestämmelser som tillämpas för Valmyndigheten, länsstyrelserna och Sametinget vid behandling av personuppgifter i verksamhet med bl.a. val till Europaparlamentet. Bestämmelserna i

valdatabaslagen gäller i stället för personuppgiftslagen (1998:204) i den utsträckning inte annat följer uttryckligen av valdatabaslagen.

I verksamhet med val och folkomröstningar får enligt 1 kap. 4 § valdatabaslagen valmyndigheterna behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs för framställning av röstlängder och röstkort inför ett val eller en folkomröstning, framställning av valsedlar och sammanräkning av valresultat och tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten. Uppgifter får också behandlas i databasen för att tillgodose samhällets behov av uppgifter i samband med val och folkomröstning (1 kap. 5 § valdatabaslagen).

Bestämmelser om den s.k. val- och folkomröstningsdatabasen finns i 2 kap. valdatabaslagen. Databasen definieras i 2 kap. 1 § som en samling personuppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 1 kap. 4 och 5 §§ angivna ändamålen. Val- och folkomröstningsdatabasen får enligt 2 kap. 2 § valdatabaslagen innehålla uppgifter dels om personer som kan antas komma att vara röstberättigade den dag som ett val eller en folkomröstning ska hållas, dels om personer som är kandidater i val. Uppgifter om andra personer får behandlas bara om det behövs för handläggningen av ett ärende. När det gäller dem som är *röstberättigade* får databasen innehålla uppgifter om personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, fastighetsbeteckning, valdistrikt, medborgarskap och tidpunkt för invandring. För en person som inte är folkbokförd i Sverige får dessutom behandlas uppgift om tidpunkt för utvandring och för en anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2 kap. 3 §). När det gäller dem som är *kandidater* får databasen innehålla uppgifter om personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen på valsedlar där personen är upptagen.

Av den nuvarande regleringen i artikel 10.1.a i direktiv 93/109/EG följer att kandidaten endast behöver uppge sin nationalitet och sin adress i bosättningsstaten till den behöriga valmyndigheten i kandidatstaten i samband med att han eller hon anmäler sig som kandidat. Av rådets direktiv 2013/1/EU följer dock att kandidaten även ska lämna uppgift om sitt födelsedatum, sin födelseort och den senaste adressen i hemstaten. De uppgifter som ska lämnas kommer alltså att kompletteras med födelsetid och födelseort samt adress i hemstaten.

2011 års vallagskommitté föreslår att regleringen i 2 kap. 3 och 4 §§ i valdatabaslagen ska kompletteras så att den ger klart och tydligt stöd för behandling av uppgift om födelsetid, både när det gäller dem som är röstberättigade och dem som är kandidater. Genom en sådan ändring kommer det stå klart att uppgift om födelsedatum får behandlas i fråga om personer som inte har ett svenskt personnummer.

Valdatabaslagen behöver inte kompletteras för att ge valmyndigheterna rätt att behandla uppgift om adress i en kandidats hemstat, eftersom den nuvarande möjligheten för myndigheterna att behandla en uppgift om adress omfattar också sådana adresser. För att valmyndigheterna ska ha rättslig befogenhet att behandla uppgift om födelsetid för dem som är röstberättigade samt födelseort i fråga om dem som anmäler sig som kandidater i val är det dock nödvändigt att uppräkningsarna i 2 kap. 3 och 4 §§ valdatabaslagen kompletteras med uppgift om såväl födelsetid som

9 Tillgänglighet till röstmottagningsställen

Regeringens förslag: Den nuvarande möjligheten för en kommun att, om det finns särskilda skäl, använda en sådan vallokal eller röstningslokal för förtidsröstning som inte uppfyller kraven på tillgänglighet tas bort.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Den stora majoriteten av remissinstanserna, däribland *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Hjälpmedelsinstitutet*, *Handikappförbunden* och *Synskadades Riksförbund*, tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Även *länsstyrelserna* ställer sig bakom förslaget.

Jönköpings kommun motsätter sig förslaget med hänvisning till att det kan leda till att kommunen måste använda lokaler som är belägna långt bort från valdistriktet. *Växjö kommun* menar att kombinationen av skärpningen av kravet på värdemässigt neutrala lokaler och kravet på tillgänglighet i samtliga val- och röstningslokaler medför betydande problem för kommunerna. *Örebro kommun* anser att det bör övervägas att ge kommunerna utrymme att kortvarigt, vid oförutsedda och akuta händelser, använda sig av en inte fullt ut tillgänglighetsanpassad lokal. *Lunds kommun* tillstyrker förslaget men påpekar samtidigt att ändringen får till följd att s.k. valbussar inte längre kommer att kunna användas för röstmottagning om dessa inte är tillgänglighetsanpassade.

Skälen för regeringens förslag

Tillgänglighet och likabehandling

I Förenta nationernas allmänna förklaring av den 10 december 1948 om de mänskliga rättigheterna slås fast att alla människor har lika värde och rättigheter och att var och en utan åtskillnad av något slag ska tillförsäkras de fri- och rättigheter som anges i förklaringen, bl.a. rätten att direkt eller genom valda representanter vara delaktig i handhavandet av allmänna angelägenheter (artiklarna 1, 2 och 21). Motsvarande rättigheter slås även fast i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, som antogs av FN:s generalförsamling 1966 och som Sverige har anslutit sig till.

Ett arbete har sedan lång tid bedrivits inom Förenta nationerna för att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta sina grundläggande rättigheter. Efter ett initiativ från Sverige antog FN:s generalförsamling i december 1993 standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning. År 2006 antogs den internationella konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen har till syfte att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grund-

läggande friheter för alla personer med funktionsnedsättningar (artikel 1). Den innehåller inte några nya rättigheter men tydliggör staternas ansvar i förhållande till personer med funktionsnedsättningar. Sverige har anslutit sig till konventionen och dess protokoll om klagorätt för enskilda personer. Konventionen trädde i kraft i Sverige i januari 2009 (prop. 2008/09:28, SÖ 2008:26). Enligt artikel 29 i konventionen ska staten garantera personer med funktionsnedsättning samma politiska rättigheter som alla andra. Detta omfattar skyldigheten att se till att personer med funktionsnedsättningar kan delta i det politiska livet genom att bl.a. säkerställa att valprocedurer, anordningar och material är tillgängliga och lätta att förstå och använda.

Principen om likabehandling i det allmännas verksamhet kommer till uttryck i regeringsformens målsättningsstadgande. En grundläggande utgångspunkt för denna verksamhet är således att den ska vara tillgänglig för alla människor i landet, utan åtskillnad på grund av t.ex. funktionshinder (1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen). I den nationella handlingsplanen för funktionshinderspolitiken framhålls att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättningar i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet (prop. 2012/13:1, utg. omr. 9, s. 147 f.). I handlingsplanen lyfts även fram vikten av att personer med funktionsnedsättning ges ökade möjligheter och förutsättningar att delta i utformandet av den kommunala demokratin.

Enligt förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av handikappolitiken har samtliga statliga myndigheter ett ansvar att utforma och bedriva sin verksamhet med beaktande av målen för funktionshinderspolitiken. För att åstadkomma full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning ska myndigheterna verka för att deras lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Vägledande i detta arbete är FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning.

Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) förmedlar bl.a. kunskap och tar fram riktlinjer som berör det ansvar som myndigheterna har. I Handisams riktlinjer Riv hindren (2012) finns rekommendationer för vad som krävs för att en myndighet ska betraktas som tillgänglig. I dessa riktlinjer används begreppet myndighet genomgående med avseende på både statliga och kommunala myndigheter. Rekommendationerna omfattar därmed sådana lokaler för röstmottagning som kommunerna inrättar. För personer med nedsatt rörelseförmåga innebär kraven bl.a. att det ska finnas en användbar gångväg från parkeringsplatsen eller hållplatsen till entrén och att entrén går att ta sig in genom utan att passera trappa eller trappsteg. Det rum eller utrymme inne i lokalen som används som val- eller röstningslokal ska lätt kunna nås och användas. För personer med nedsatt orienteringsförmåga gäller som huvudregel att de ska kunna förflytta sig självständigt och säkert inne i lokalen. För personer som har starkt nedsatt syn kan det vara nödvändigt att kunna erbjuda personlig ledsagning. Möjligheten att rösta utan hjälp från andra kan också påverkas av t.ex. vägvisningssystem, framkomlighet, logistik, ljusförhållanden och valutrustning i val- och röstningslokaler.

Av 8 kap. 1 § plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, framgår att byggnader ska utformas så att de inte bara är lämpliga för sitt ändamål och har en god form-, färg- och materialverkan utan också är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Enligt 8 kap. 2 § första stycket PBL ska kraven uppfyllas på så sätt att de vid nybyggnad uppfylls för hela byggnaden. Vid ombyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som påtagligt förnyas genom ombyggnaden. Vid annan ändring av en byggnad än ombyggnad ska kraven uppfyllas i fråga om ändringen. Enligt andra stycket samma paragraf ska hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas (prop. 2000/01:48 och bet. 2000/01:BoU5).

När bestämmelsen om enkelt avhjälpda fel infördes 2001 angavs som målsättning att de åtgärder som avsåg befintliga lokaler och befintliga allmänna platser borde vara genomförda senast vid utgången av 2010 (prop. 2000/01:48 s. 8).

Enligt 8 kap. 12 § PBL, som gäller allmänna platser, ska hinder mot tillgänglighet eller användbarhet alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas. Med den nya plan- och bygglagen har reglerna om enkelt avhjälpda hinder förtydligats och skärpts avseende tidpunkten och bedömningskriterierna för avhjälpandet i syfte att öka takten i arbetet med avhjälpandet (prop. 2009/10:170 s. 262). Närmare preciseringar av vad som avses med enkelt avhjälpda hinder finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpda hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser (BFS 2011:13). Föreskrifterna gäller tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Möjligheten till undantag från tillgänglighetskravet för val- och röstningslokaler tas bort

Röstning i val sker på röstmottagningsställen. Väljare röstar i första hand i sin vallokal på valdagen, men röstning kan även ske före och under valdagen i särskilda röstningslokaler för förtidsröstning som kommunerna och utlandsmyndigheterna har inrättat (7 kap. 1 § vallagen).

Av 4 kap. 20 § första stycket vallagen följer att varje kommun ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta. Av 3 kap. 3 § tredje stycket vallagen följer att kommunerna också ansvarar för att det i kommunen finns röstningslokaler som på motsvarande sätt ger väljarna goda möjligheter att rösta. I röstningslokaler anordnas röstmottagning för förtidsröstning. Om en kommun anser att det av särskilda skäl finns behov av att använda en lokal som inte uppfyller tillgänglighetskravet som röstmottagningsställe, ska kommunen underställa frågan länsstyrelsens prövning. (3 kap. 3 § fjärde stycket och 4 kap. 20 § tredje stycket vallagen). Kommunen ska ange varför någon annan lokal inte kan användas i stället och vad

kommunen tänker göra för att komma till rätta med bristen inför kommande val. Länsstyrelsen avgör därefter om kommunen får använda lokalen i fråga för det aktuella valet (prop. 2004/2005:163 s. 71 f.).

Enligt regeringens uppfattning är det en självklarhet att alla väljare ska ges så likartade förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt. Eftersom tillgängligheten till röstmottagningsställen – både vallokaler och röstningslokaler för förtidsröstningen – är av grundläggande betydelse för väljarnas möjlighet att utöva rösträtten, är det viktigt att de lokaler som inrättas för röstmottagningen anpassas så att alla väljare har lika tillgång till dem. Lokalernas utformning ska inte hindra väljare med nedsatt fysisk, psykisk, intellektuell eller sensorisk funktionsförmåga från att delta i val.

Som nämns i föregående avsnitt var målsättningen, när bestämmelserna om enkelt avhjälpna fel infördes i PBL, att de åtgärder som avsåg befintliga lokaler och befintliga allmänna platser skulle vara genomförda senast vid utgången av 2010. Det var också mot denna bakgrund som den nuvarande möjligheten att bevilja dispens vid särskilda skäl infördes genom 2005 års vallag. Den undersökning som kommittén har gjort i fråga om omfattningen av beviljade undantag från kraven på tillgänglighet ger stöd för slutsatsen att dispensmöjligheten har varit motiverad i ett övergångsskede. I valen 2006 beviljades undantag från kraven för närmare 120 röstmottagningsställen. I valet till Europaparlamentet 2009 hade antalet lokaler som var undantagna från dessa krav minskat till 30. I 2010 års val beviljades kommunerna undantag från tillgänglighetskraven för totalt 17 av sammanlagt 7 857 lokaler. Som skäl åberopade kommunerna att det inte funnits godtagbara alternativa lokaler, men de angav samtidigt att de inför kommande val avsåg att komma tillrätta med bristerna. Länsstyrelsen beslutade i samtliga fall att godkänna användningen av de lokaler som kommunerna underställde styrelsen för prövning (Valmyndighetens Rapport 2011:1 Erfarenheter från valen den 19 september 2010, s. 10).

Jönköpings kommun och *Växjö kommun* framhåller att en skärpning av kravet på tillgänglighet kan leda till att kommuner kan få problem med att hitta lämpliga lokaler att använda inom varje valdistrikt. Regeringen anser att risken för att det ska uppstå problem i kommunerna om förslaget genomförs framstår som liten. Det handlade i 2010 års val om ytterst få lokaler. Det är rimligt att anta att berörda kommuner under den tid som gått sedan dessa val i stort sett har kommit till rätta med de brister som då fortfarande förelåg. Som regeringen påpekade när möjligheten till undantag från tillgänglighetskravet infördes måste kommunerna vidta alla rimliga ansträngningar för att kunna tillhandahålla vallokaler och röstningslokaler som är tillgängliga för alla väljare (prop. 2004/2005:163 s. 72). Kommitténs förslag framstår som den riktiga och logiska konsekvensen av de ökade krav på tillgänglighet som följer av både den antagna funktionshinderspolitiken, Sveriges folkrättsliga förpliktelser och den nya plan- och bygglagen. Regeringen ställer sig därför bakom kommitténs bedömning att den nuvarande möjligheten för en kommun att under vissa förutsättningar använda en lokal som röstmottagningsställe trots att lokalen inte är tillgänglighetsanpassad, bör tas bort. I motsats till *Örebro kommun* ser regeringen inte något behov av

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 28 januari 2014.

Regeringens bedömning: Det behövs inga övergångsbestämmelser.

Promemorians och kommitténs förslag och bedömning: Kommittén och promemorian föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2014.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Rådets direktiv 2013/1/EU ska vara genomfört senast den 28 januari 2014 och tillämpas i valet till Europaparlamentet 2014. De lagändringar som rör genomförandet av direktivet bör således träda i kraft senast den 28 januari 2014. Den lagändring som rör valdagen bör träda i kraft samtidigt som övriga lagändringar.

Lagarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen bedömer att lagändringarna bör kunna behandlas i sådan tid att de kan träda i kraft den 28 januari 2014. Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att inga övergångsbestämmelser behövs.

11 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: De kostnader som kan uppkomma för Valmyndigheten och länsstyrelserna med anledning av förslagen ryms inom myndighetens befintliga anslagsramar.

Regeringen bedömer att den nu föreslagna förändringen inte innebär en ambitionshöjning och att den kommunala finansieringsprincipen därför inte är tillämplig.

Promemorians och kommitténs bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Valmyndigheten* anser att förslagen får ekonomiska konsekvenser i ett inledningsskede, då nya rutiner och formulär behöver arbetas fram.

Skälen för regeringens bedömning: De nya uppgifter som Valmyndigheten får med anledning av ändringsdirektivet och den föreslagna lagstiftningen innebär bl.a. att myndigheten måste utarbeta

nya rutiner för valbarhetskontroll inom ramen för det informationsutbyte som nu sker med andra valmyndigheter inom EU.

Av artikel 1.1.c i ändringsdirektivet följer att medlemsstaterna ska utse en kontaktpunkt med uppgift att ta emot och förmedla de uppgifter som behövs för informationsutbytet. Kontaktpunkterna ska anmälas till kommissionen och föras upp i en förteckning över kontaktpunkter. Detta kan förväntas leda till att det blir mer överskådligt vilka myndigheter i medlemsstaterna som kommer att delta i det administrativa informationsutbytet. Detta kommer sannolikt att underlätta förfarandet för Valmyndigheten.

Redan i dag förekommer ett informationsutbyte mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter för att säkerställa att det inte förekommer dubbel röstning och dubbla kandidaturer. Det får antas att detta informationsutbyte kan kompletteras och utnyttjas för att fullgöra uppgiften att kontrollera valbarheten för unionsmedborgare som vill kandidera i valet till Europaparlamentet i Sverige. Genom de ytterligare uppgifter som kandidaterna behöver lämna kommer identifieringsarbetet sannolikt också att underlättas.

Den uppgift som Valmyndigheten har enligt den nuvarande ordningen, att på begäran av en svensk unionsmedborgare som bor i en annan medlemsstat utfärda valbarhetsintyg, blir Valmyndigheten med det aktuella förslaget av med.

Det kan inte förväntas att det informationsutbyte som föreslås kommer att leda till en arbetsbelastning som förutsätter att ytterligare resurser behöver tillföras Valmyndigheten. De eventuella merkostnader som kan uppkomma i samband med planeringen och uppstarten av arbetet bedöms rymmas inom Valmyndighetens befintliga anslagsramar.

I fråga om rösträtt och valbarhet i val till Europaparlamentet och till kommun- och landstingsfullmäktige för vissa unionsmedborgare konstaterar regeringen att förslaget medför viss kostnadsökning då dessa personer måste tas upp i röstlängden genom ett manuellt förfarande. Det rör sig dock om ett mycket begränsat antal personer, kanske ett tiotal. Regeringen gör därför den bedömningen att de eventuella merkostnader som förslaget skulle kunna medföra rymms inom valmyndigheternas befintliga anslagsramar.

Möjligheten till undantag, om kommuner har särskilda skäl att som röstningslokal använda en lokal som inte uppfyller kravet på tillgänglighet, tas bort. Huvudregeln, att en röstlokal ska uppfylla kraven på tillgänglighet, kvarstår oförändrad. De fåtal kommuner för vilka undantag beviljades i samband med det senaste valet, anmodades samtidigt att ange vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att komma till rätta med bristen inför senare val. Det kan inte uteslutas att någon eller några kommuner ännu inte uppfyller fastställda krav på tillgänglighet. Föreliggande förslag medför i så fall sannolikt en kostnad för dessa kommuner. Regeringen bedömer dock att den nu föreslagna förändringen inte innebär en ambitionshöjning och att den kommunala finansieringsprincipen därför inte är tillämplig.

Förslagen bedöms i övrigt inte leda till ökade kostnader för andra statliga myndigheter, kommuner, landsting eller för företagen.

De föreslagna ändringarna bedöms underlätta för unionsmedborgare som vill kandidera i val till Europaparlamentet i Sverige. Detta genom att

svårigheterna för en unionsmedborgare att få besked om vilka Prop. 2013/14:37
myndigheter som är behöriga att utfärda valbarhetsintyg och att få
intyget i tid försvinner.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

4 kap.

2 § Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och

1. är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater (unionsmedborgare),
2. är medborgare i Island eller Norge, eller
3. för det fall de är andra utlänningar, har varit folkbokförda i Sverige tre år i följd före valdagen.

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har också en unionsmedborgare som är bosatt i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där.

I paragrafen finns bestämmelser om rösträtt i val till kommunfullmäktige. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen i paragrafen innebär att ett nytt *andra stycke* införs med innebörd att rösträtten i val till kommunfullmäktige utsträcks till att omfatta även sådana medborgare i andra EU-länder som är bosatta här i landet men som, på grund av att de åtnjuter full diplomatisk immunitet, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481) inte ska folkbokföras här. Bestämmelsen tar sikte på utländska unionsmedborgare med chefsbefattningar i vissa internationella institutioner i Sverige och deras familjemedlemmar. Däremot omfattas inte diplomatisk personal från andra EU-länder, verksamma i Sverige, eftersom de inte anses bosatta här.

Med uttrycket bosatt enligt den föreslagna regleringen avses samma sak som i 3 § folkbokföringslagen. En person bör således anses vara bosatt i landet om han eller hon kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvila) i landet under minst ett år. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila både inom och utom landet ska folkbokföras, om han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sitt egentliga hemvist här.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

2 kap.

3 § När det gäller en person som avses i 2 § 1 får i databasen behandlas uppgifter om *födelse*tid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, fastighetsbeteckning, valdistrikt, medborgarskap samt tidpunkt för invandring.

För en person som inte är folkbokförd i Sverige får dessutom uppgift om tidpunkt för utvandring och för anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837) *behandlas*.

Prop. 2013/14:37

I paragrafen regleras vilka uppgifter om väljare som valmyndigheterna ges befogenhet att behandla i val- och folkomröstningsdatabasen. Överväganden finns i avsnitt 8.

Ändringen innebär att valmyndigheterna får behandla uppgifter om röstberättigades födelsetid i databasen.

4 § *När det gäller* en person som avses i 2 § 2 får i databasen behandlas uppgifter om *födelsetid*, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap, *födelseort* samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen (2005:837) på valsedlar där personen är upptagen.

I paragrafen regleras vilka uppgifter om kandidater som valmyndigheterna ges befogenhet att behandla i val- och folkomröstningsdatabasen. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Ändringen innebär att valmyndigheterna får behandla uppgifter om kandidaters födelsetid och födelseort i databasen.

12.3 Förslaget till lag om ändring i vallagen (2005:837)

1 kap.

3 § Ordinarie val till riksdagen *och* ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige ska hållas samma dag. Valdag ska vara den andra söndagen i september. Val till Europaparlamentet ska hållas i juni vart femte år. *Om Europeiska unionens råd i ett särskilt fall beslutar det, ska valet i stället hållas i april, maj eller juli valåret.*

Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som ska vara valdag. Vid omval till landstings- och kommunfullmäktige bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen, vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 11 § regeringsformen bestämmer regeringen vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 5 § regeringsformen bestämmer riksdagens talman, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 5 kap. 5 a § kommunallagen (1991:900) bestämmer landstings- eller kommunfullmäktige, efter samråd med den centrala valmyndigheten och länsstyrelsen, vilken dag som ska vara valdag.

I paragrafen finns bestämmelser om när val ska hållas i olika fall. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Ändringen i *första stycket* innebär att valrättsaktens bestämmelser om ministerrådets möjligheter att i enskilda fall besluta att val till Europaparlamentet ska hållas vid en annan tidpunkt än i juni kommer till klart uttryck i vallagen.

5 § Valbar till Europaparlamentet är var och en som har rösträtt enligt 4 §. *En unionsmedborgare som inte är svensk medborgare är dock valbar endast under den ytterligare förutsättningen att han eller hon i sin hemstat inte förlorat sin valbarhet vid val till Europaparlamentet.*

I paragrafen regleras förutsättningarna för valbarhet i val till Europaparlamentet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Ändringen i paragrafen innebär att en utländsk unionsmedborgare inte längre behöver lämna in ett valbarhetsintyg för att vara valbar vid val till Europaparlamentet i Sverige. Däremot krävs fortfarande för valbarhet att kandidaten inte i sin hemstat har förlorat sin valbarhet. Ändringarna innebär vidare att bestämmelsen anpassas språkligt till 2 kap. 11 § genom att uttrycket "sitt hemland" ersätts med "sin hemstat".

2 kap.

11 § *En unionsmedborgare som inte är svensk medborgare och som önskar kandidera vid val till Europaparlamentet ska i en egenhändigt undertecknad försäkran till den centrala valmyndigheten*

1. ange sin nationalitet och sin adress i Sverige, *sitt födelsedatum och sin födelseort samt den senaste adressen i hemstaten,*

2. ange den valkrets eller det område i hemstaten där *han eller hon* senast var upptagen i röstlängd, och

3. förklara att *han eller hon* inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat *och inte genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut har förlorat sin valbarhet i sin hemstat.*

När en unionsmedborgare har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet i Sverige och att han eller hon inte har förlorat sin valbarhet i hemstaten, ska den centrala valmyndigheten sända en underrättelse om detta till den behöriga myndigheten i den stat där personen är medborgare.

I paragrafen regleras skyldigheten för unionsmedborgare som inte är svenska medborgare och som vill kandidera vid val till Europaparlamentet att avge en särskild försäkran i samband med anmälan av sin kandidatur och vad en sådan försäkran ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringarna i *första stycket* innebär att en unionsmedborgare ska lämna viss ytterligare information till Valmyndigheten i samband med sin anmälan om att kandidera i val. Bestämmelsen kompletteras i två avseenden. För det första ska försäkran även innehålla en uppgift om födelsedatum, födelseort och den senaste adressen i hemstaten. För det andra ska försäkran innehålla en förklaring om att kandidaten inte har förlorat sin valbarhet i hemstaten. Övriga ändringar är endast språkliga.

Ändringen i *andra stycket* innebär att kandidaten inte längre behöver lämna in ett intyg som visar att hennes eller hans valbarhet inte har gått förlorad i hemstaten. Vidare innebär ändringen att den underrättelse som Valmyndigheten ska sända till den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat ska kompletteras med information om att kandidaten förklarat att hon eller han inte har förlorat sin valbarhet.

11 a § 1 *fall som avses i 11 § ska den centrala valmyndigheten begära upplysningar från den behöriga myndigheten i unionsmedborgarens hemstat om huruvida unionsmedborgaren har förlorat sin valbarhet i hemstaten.*

Om en behörig myndighet i en annan medlemsstat begär upplysningar från den centrala valmyndigheten om huruvida en svensk medborgare som vill kandidera i val till Europaparlamentet i den andra staten har förlorat sin valbarhet här, ska den centrala valmyndigheten så snart som möjligt och senast inom fem

I paragrafen, som är ny, regleras Valmyndighetens skyldighet att begära upplysningar i samband med att en unionsmedborgare anmäler intresse att kandidera i valet till Europaparlamentet och lämna upplysningar om svenska medborgare som vill kandidera i andra medlemsländer. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Av *första stycket* framgår att Valmyndigheten ska begära upplysningar från den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat om huruvida kandidaten har förlorat sin valbarhet där.

Av *andra stycket* följer att Valmyndigheten ska lämna en behörig myndighet i en annan medlemsstat upplysningar om svenska medborgares valbarhet i val till Europaparlamentet i Sverige. Sådan information ska lämnas inom fem arbetsdagar från det att begäran togs emot.

12 § En anmälan av kandidater *ska* inte beaktas om partiet inte kan visa att det har fått kandidaternas samtycke till att anmäla dem.

Om en unionsmedborgare som inte är svensk medborgare anmäls som kandidat i val till Europaparlamentet och den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat lämnar upplysningar som visar att han eller hon har förlorat sin valbarhet där, ska anmälan inte beaktas.

I paragrafen regleras i vilka fall en anmälan av kandidater inte ska beaktas. Övervägandena finns i avsnitt 6.4

Bestämmelsen i paragrafen delas upp i två stycken. Ändringen i *första stycket* innebär att det inte längre är uppvisandet av ett valbarhetsintyg som är avgörande för om en anmälan av en kandidatur av en utländsk unionsmedborgare ska beaktas. I stället är det förlusten av valbarheten som sådan som medför att en kandidat inte får kandidera, vilket också framgår av *andra stycket* som uttrycker att det är de upplysningar som Valmyndigheten får från andra valmyndigheter om valbarheten som är avgörande för om anmälan ska beaktas eller inte.

3 kap.

3 § I varje kommun *ska* det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val.

Att kommunerna *ska* se till att det finns en vallokal för varje valdistrikt framgår av 4 kap. 20 §.

I val som gäller hela landet ansvarar varje kommun också för att det i kommunen finns röstningslokaler som i fråga om *lokalisering, tillgänglighet och öppethållande* ger väljarna goda möjligheter att rösta.

I paragrafen finns bestämmelser om den lokala valmyndigheten och dess ansvar. Övervägandena finns i avsnitt 9.

I *tredje stycket* ändras ordföljden så att den överensstämmer med regleringen i 4 kap. 20 §.

Paragrafens *fjärde stycke* utgår. Ändringen innebär att kravet på tillgänglighet när det gäller vallokaler gäller utan undantag.

Dessutom görs vissa språkliga ändringar i paragrafen.

20 § Varje kommun *ska* se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

För varje valdistrikt *ska* det finnas en vallokal.

I paragrafen finns bestämmelser om vallokaler. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Paragrafens *tredje stycke* utgår. Ändringen innebär att det inte längre finns möjlighet till undantag från kravet på tillgänglighet när det gäller röstningslokaler för förtidsröstning.

Dessutom görs vissa språkliga ändringar i paragrafen.

5 kap.

2 a § *Vid val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige ska unionsmedborgare som enligt 4 kap. 2 § andra stycket kommunallagen (1991:900) har rösträtt tas upp i röstlängd om de skriftligen senast 30 dagar före valdagen hos den centrala valmyndigheten*

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden, och

2. anger sin nationalitet, sin adress i Sverige samt sin födelsetid eller i förekommande fall sitt personnummer.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf står kvar där tills de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

I paragrafen, som är ny, regleras röstlängdsförfarandet när det gäller de unionsmedborgare som är bosatta men inte folkbokförda här i landet men som likväl, enligt den föreslagna bestämmelsen 4 kap. 2 § andra stycket kommunallagen (1991:900), har rösträtt i val till kommun- och landstingsfullmäktige. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Av *första stycket* framgår att unionsmedborgare som har rösträtt utan att vara folkbokförda här i landet måste, för att få utöva sin rösträtt vid val till kommun- och landstingsfullmäktige, anmäla senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos den centrala valmyndigheten att de vill bli upptagna i röstlängden. De ska även anmäla uppgift om sin nationalitet, adress och födelsetid. Om de har tilldelats ett personnummer ska denna uppgift lämnas.

Av *andra stycket* följer att en unionsmedborgare som efter särskild anmälan har tagits upp i röstlängd för val till kommun- och landstingsfullmäktige kvarstår där till dess han eller hon själv begär att bli struken eller när villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda. Motsvarande gäller även, enligt 5 kap. 3 §, för unionsmedborgare som tas upp i röstlängd för val till Europaparlamentet.

3 § *Vid val till Europaparlamentet ska unionsmedborgare som inte är svenska medborgare tas upp i röstlängd endast om de fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda här i landet eller är bosatta här men, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras här och om de senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos länsstyrelsen*

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden,

2. anger sin nationalitet, sin adress i Sverige samt, i fråga om den som inte är folkbokförd, sin födelsetid eller i förekommande fall sitt personnummer,

3. anger den valkrets eller det område i hemstaten där de senast var upptagna i röstlängd, och

4. försäkrar att de inte kommer att rösta i en annan medlemsstat.

Underrättelse om att någon har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf ska sändas till den behöriga myndigheten i den stat där väljaren är medborgare.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf står kvar där till dess de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

I paragrafen regleras röstlängdsförfarandet för vissa unionsmedborgare för val till Europaparlamentet. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen i paragrafen innebär att unionsmedborgare som har rösträtt utan att vara folkbokförda här i landet måste, för att få utöva sin rösträtt och vara valbara vid val till Europaparlamentet, senast 30 dagar före valdagen skriftligen anmäla hos den centrala valmyndigheten att de vill bli upptagna i röstlängden.

Sammanfattning av 2011 års vallagskommittés betänkande E-röstning och andra valfrågor (SOU 2013:24)

Sammanfattning av betänkandet såvitt avser Vissa EU-medborgares rösträtt och valbarhet i kommunala val och val till Europaparlamentet samt Deltagande i val för personer med funktionsnedsättning.

Bestämmelserna om rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige i 4 kap. 2 § kommunallagen utvidgas till att omfatta även unionsmedborgare som senast på valdagen fyller 18 år och är bosatta i kommunen men som inte är folkbokförda där, eftersom de, utan att tillhöra främmande makts beskickning, har full diplomatisk immunitet. Detta innebär att dessa personer inte bara kan rösta och är valbara i val till kommunfullmäktige utan också i val till landstingsfullmäktige och i val till Europaparlamentet.

Unionsmedborgare som getts rösträtt utan att vara folkbokförda här i landet måste för att få utöva sin rösträtt vid val till Europaparlamentet anmäla senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos den centrala valmyndigheten respektive länsstyrelsen att de vill bli upptagna i röstlängden.

Den nuvarande möjligheten för en kommun att, efter dispens använda en lokal för röstmottagning som inte uppfyller kraven på tillgänglighet tas bort.

Lagförslag såvitt avser vissa EU-medborgares rösträtt och valbarhet i kommunala val och val till Europaparlamentet samt Deltagande i val för personer med funktionsnedsättning.

Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § kommunallagen (1991:900)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §²

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och

1. är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater (unionsmedborgare),

2. är medborgare i Island eller Norge, eller

3. för det fall de är andra utlänningar, har varit folkbokförda i Sverige tre år i följd före valdagen.

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har också en unionsmedborgare som är bosatt i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

¹ Lagen omtryckt 2004:93

² Senaste lydelse 1997:166.

Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)

Härigenom föreskrivs i fråga om vallagen (2005:837) dels att 3 kap. 3 §, 4 kap. 20 § och 5 kap. 3 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 5 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §

I varje kommun *skall* det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val

Att kommunerna *skall* se till att det finns *en vallokal för varje valdistrikt* framgår av 4 kap. 20 §.

I val som gäller hela landet ansvarar varje kommun också för att det i kommunen finns röstningslokaler som i fråga om öppethållande, tillgänglighet och lokalisering ger väljarna goda möjligheter att rösta.

Om en kommun anser att det av särskilda skäl finns behov av att som röstningslokal använda en lokal som inte uppfyller kravet på tillgänglighet, skall saken underställas länsstyrelsen. Kommunen skall ange varför någon annan lokal inte kan användas i stället och vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att komma till rätta med bristen inför senare val. Länsstyrelsen beslutar därefter om kommunen får använda lokalen i fråga för det aktuella valet.

I varje kommun *ska* det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val.

Att kommunerna *ska* se till att det finns *lokaler för röstmottagning* framgår av 4 kap. 20 §.

4 kap.

Vallokaler och röstningslokaler

20 §

Varje kommun *skall* se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas *som vallokaler* och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande

Varje kommun *ska* se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas *för röstmottagning* och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande

ger väljarna goda möjligheter att rösta.

För varje valdistrikt *skall* det finnas en vallokal.

Om en kommun anser att det av särskilda skäl finns behov av att använda en vallokal som inte uppfyller kravet på tillgänglighet, skall det förfarande som anges i 3 kap. 3 § sista stycket tillämpas.

ger väljarna goda möjligheter att rösta.

För varje valdistrikt *ska* det finnas en vallokal. *Därutöver ska i varje kommun finnas ett erforderligt antal röstningslokaler för förtidsröstning.*

Den centrala valmyndigheten bestämmer, efter samråd med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet), hos vilka svenska utlandsmyndigheter det ska finnas röstningslokaler.

Prop. 2013/14:37

Bilaga 2

5 kap.

2 a §

Vid val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige ska unionsmedborgare som enligt 4 kap. 2 § andra stycket kommunallagen (1991:900) har rösträtt tas upp i röstlängd om de skriftligen hos den centrala valmyndigheten senast 30 dagar före valdagen

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden, och

2. anger sin nationalitet och adress i Sverige samt sin födelseid eller, i förekommande fall, sitt personnummer.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf kvarstår där tills de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

3 §

Vid val till Europaparlamentet *skall* unionsmedborgare som inte är svenska medborgare tas upp i röstlängd endast om de fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda här i landet och senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos länsstyrelsen

Vid val till Europaparlamentet *ska* unionsmedborgare som inte är svenska medborgare tas upp i röstlängd endast om de fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda här i landet *eller som är bosatta här men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras här* och senast 30 dagar före

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden,

2. anger sin nationalitet och adress i Sverige,

3. anger den valkrets eller det område i hemstaten där de senast var upptagna i röstlängd, och

4. försäkrar att de inte kommer att rösta i en annan medlemsstat.

Underrättelse om att någon har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf *skall* sändas till valmyndigheten i den stat där väljaren är medborgare.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf kvarstår där till dess de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

valdagen skriftligen hos länsstyrelsen

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden,

2. anger sin nationalitet och adress i Sverige,

3. anger den valkrets eller det område i hemstaten där de senast var upptagna i röstlängd, och

4. försäkrar att de inte kommer att rösta i en annan medlemsstat.

Underrättelse om att någon har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf *ska* sändas till valmyndigheten i den stat där väljaren är medborgare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

Prop. 2013/14:37
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 4 §§ lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

Beträffande en person som avses i 2 § 1 får i databasen behandlas uppgifter om personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, fastighetsbeteckning, valdistrikt, medborgarskap samt tidpunkt för invandring. För en person som inte är folkbokförd i Sverige får dessutom behandlas uppgift om tidpunkt för utvandring och för anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837).

När det gäller en person som avses i 2 § 1 får i databasen behandlas uppgifter om *födelse*tid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, fastighetsbeteckning, valdistrikt, medborgarskap samt tidpunkt för invandring. För en person som inte är folkbokförd i Sverige får dessutom behandlas uppgift om tidpunkt för utvandring och för anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837).

4 §²

Beträffande en person som avses i 2 § 2 får i databasen behandlas uppgifter om personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen (2005:837) på valsedlar där personen är upptagen.

När det gäller en person som avses i 2 § 2 får i databasen behandlas uppgifter om *födelse*tid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen (2005:837) på valsedlar där personen är upptagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

¹ Senaste lydelse 2005:846.

² Senaste lydelse 2005:846.

Förteckning över remissinstanserna (SOU 2013:24)

Remissyttranden över betänkandet har avgetts av följande instanser. Valprövningsnämnden, Riksdagens ombudsmän, Hovrätten för Västra Sverige, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Norrbottens län, Justitiekanslern, Valmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Skatteverket, Statskontoret, Hjälpmedelsinstitutet, Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam), Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Uppsala universitet, juridiska fakulteten och statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet, juridiska fakulteten och statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, juridiska fakulteten och statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet, juridiska institutionen, Post- och telestyrelsen, Digitaliseringskommissionen, Aneby kommun, Arvika kommun, Borlänge kommun, Falkenbergs kommun, Gotlands kommun, Göteborgs kommun, Hudiksvalls kommun, Härnösands kommun, Jönköpings kommun, Karlshamns kommun, Linköpings kommun, Luleå kommun, Lunds kommun, Malmö kommun, Mölndals kommun, Nacka kommun, Stockholms kommun, Tierps kommun, Umeå kommun, Uppsala kommun, Varbergs kommun, Vänersborgs kommun, Västerviks kommun, Västerås kommun, Växjö kommun, Åmål kommun, Örebro kommun, Skåne läns landsting, Stockholms läns landsting, Värmlands läns landsting, Västmanlands läns landsting, Östergötlands läns landsting, Handikappförbunden (HSO), Stiftelsen för internetinfrastruktur, .se, Sveriges Kommuner och Landsting, Synskadades Riksförbund.

Yttrande har också inkommit från Valnämnden i Lunds kommun, Diskrimineringsombudsmannen och Markus Petersson.

Följande instanser har inbjudits att yttra sig men avstått. Försvarets radioanstalt, Göteborgs universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten och SOM-institutet, Sametinget, E-delegationen, Borås kommun, Eskilstuna kommun, Gävle kommun, Helsingborgs kommun, Härryda kommun, Jokkmokks kommun, Norrköpings kommun, Oskarshamns kommun, Sigtuna kommun, Östersunds kommun, Hallands läns landsting, Norrbottens läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Användarforum, Europeiska centret för förebyggande och kontroll av sjukdomar, Funka Nu, Lika Unika, Nätverket Unga för Tillgänglighet, Organisationen för det globala nätverket för vattenfrågor, Svenska Samernas Riksförbund (Sámiid riikkasearvi).

Sammanfattning av promemorian Informationsutbyte vid europaparlamentsval

Prop. 2013/14:37
Bilaga 4

I promemorian föreslås vissa ändringar i vallagen (2005:837) och lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar (valdatabaslagen). Ändringarna syftar bl.a. till att genomföra rådets direktiv 2013/1/EU av den 20 december 2012 om ändringar i direktiv 93/109/EG med avseende på vissa närmare bestämmelser för valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare. Ändringarna innebär att det nuvarande kravet på uppvisande av ett valbarhetsintyg för utländska unionsmedborgare som vill kandidera i val till Europaparlamentet i Sverige slopas. I stället införs ett administrativt informationsutbyte avseende valbarhetshinder mellan behöriga valmyndigheter i unionens medlemsstater. Ändringarna innebär även att föreskrifterna om vilka uppgifter som en kandidat ska lämna till Valmyndigheten i anslutning till en anmälan om deltagande i val kompletteras för att underlätta identifiering av kandidaten i hemstaten. För att Valmyndigheten ska kunna behandla uppgifter om en kandidats födelseort i val- och folkomröstningsdatabasen föreslås även en ändring i valdatabaslagen.

I promemorian föreslås vidare att den bestämmelse i vallagen som upplyser om när val till Europaparlamentet ska hållas ändras så att den bättre speglar de föreskrifter om valdagen som finns i akten om allmänna direkta val av företrädarna i Europaparlamentet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om vallagen (2005:837)
dels att 1 kap. 3 och 5 §§ samt 2 kap. 11 och 12 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 2 kap. 11 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §²

Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige ska hållas samma dag. Valdag ska vara den andra söndagen i september. Val till Europaparlamentet ska hållas i juni vart femte år.

Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige ska hållas samma dag. Valdag ska vara den andra söndagen i september. Val till Europaparlamentet ska hållas i juni vart femte år. *Om Europeiska unionens råd i ett särskilt fall beslutar det, ska valet i stället hållas i april, maj eller juli valåret.*

Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som ska vara valdag. Vid omval till landstings- och kommunfullmäktige bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen, vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 11 § regeringsformen bestämmer regeringen vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 5 § regeringsformen bestämmer riksdagens talman, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som ska vara valdag.

Vid extra val enligt 5 kap. 5 a § kommunallagen (1991:900) bestämmer landstings- eller kommunfullmäktige, efter samråd med den centrala valmyndigheten och länsstyrelsen, vilken dag som ska vara valdag.

5 §

Valbar till Europaparlamentet är var och en som har rösträtt enligt

Valbar till Europaparlamentet är var och en som har rösträtt enligt

¹ Jfr rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (EGT L 329, 30.12.1993, s. 76, Celex 31993L0109), ändrat genom rådets direktiv 2013/1/EU (EUT L 26, 26.1.2013, s 27, Celex 32013L0001).

² Senaste lydelse 2010:1416.

4 §. Unionsmedborgare är dock valbara endast under den ytterligare förutsättningen att de enligt 2 kap. 11 § visar att de i sitt hemland inte förlorat sin valbarhet vid val till Europaparlamentet.

4 §. Unionsmedborgare är dock valbara endast under den ytterligare förutsättningen att de i sin hemstat inte förlorat sin valbarhet vid val till Europaparlamentet.

2 kap.

11 §

Unionsmedborgare som inte är svenska medborgare och som önskar att kandidera vid val till Europaparlamentet skall i en egenhändigt undertecknad försäkran till den centrala valmyndigheten

1. ange sin nationalitet och sin adress i Sverige,

2. ange den valkrets eller det område i hemstaten där de senast var upptagna i röstlängd, och

3. förklara att de inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat.

Tillsammans med en sådan försäkran skall unionsmedborgaren lämna ett intyg av den behöriga myndigheten i hemstaten att valbarheten inte gått förlorad där eller att denna diskvalifikationsgrund inte finns såvitt myndigheten vet. En underrättelse om att en unionsmedborgare har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet skall sändas till valmyndigheten i den stat där personen är medborgare.

En unionsmedborgare som inte är svensk medborgare och som önskar att kandidera vid val till Europaparlamentet ska i en egenhändigt undertecknad försäkran till den centrala valmyndigheten

1. ange sin nationalitet och sin adress i Sverige, sitt födelsedatum och sin födelseort samt den senaste adressen i hemstaten,

2. ange den valkrets eller det område i hemstaten där han eller hon senast var upptagen i röstlängd, och

3. förklara att han eller hon inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat och inte genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut har förlorat sin valbarhet i sin hemstat.

Den centrala valmyndigheten ska sända en underrättelse om att en unionsmedborgare har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet i Sverige och att han eller hon inte har förlorat sin valbarhet i hemstaten till den behöriga myndigheten i den stat där personen är medborgare.

11 a §

I fall som avses i 11 § ska den centrala valmyndigheten begära upplysningar från den behöriga

myndigheten i unionsmedborgarens hemstat avseende huruvida unionsmedborgaren har förlorat sin valbarhet i hemstaten.

Om en behörig myndighet i en annan medlemsstat begär upplysningar från den centrala valmyndigheten avseende huruvida en svensk medborgare som vill kandidera i val till Europaparlamentet i den andra staten har förlorat sin valbarhet här, ska den centrala valmyndigheten så snart som möjligt och senast inom fem arbetsdagar från det att begäran togs emot lämna den begärande myndigheten upplysningar om kandidatens valbarhet i val till Europaparlamentet i Sverige.

12 §

En anmälan av kandidater *skall* inte beaktas, om partiet inte kan visa att det har fått kandidaternas samtycke till att anmäla dem. En kandidat som *inte visar upp ett intyg enligt 11 § andra stycket* får inte kandidera. Om en sådan kandidat anmäls till ett val, *skall* anmälan inte beaktas.

En anmälan av kandidater ska inte beaktas, om partiet inte kan visa att det har fått kandidaternas samtycke till att anmäla dem. En kandidat som *i sin hemstat har förlorat sin valbarhet* får inte kandidera. Om en sådan kandidat anmäls till ett val *och den behöriga myndigheten i kandidatens hemstat lämnar upplysningar som visar att kandidaten har förlorat sin valbarhet där*, ska anmälan inte beaktas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

Prop. 2013/14:37
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 2013:24

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

När det gäller en person som avses i 2 § 2 får i databasen behandlas uppgifter om födelsetid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen (2005:837) på valsedlar där personen är upptagen.

När det gäller en person som avses i 2 § 2 får i databasen behandlas uppgifter om födelsetid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap, *födelseort* samt partibeteckning och övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 §§ vallagen (2005:837) på valsedlar där personen är upptagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

¹ Senaste lydelse 2005:846.

Förteckning över remissinstanserna (promemorian)

Valmyndigheten, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Skåne,
Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Blekinge län.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 2013

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Borg, Billström, Ohlsson, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ek, Löf, Arnholm, Svantesson

Föredragande: statsrådet Ask

Regeringen beslutar proposition Tillgänglighet och deltagande i val.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
--------------------	--	---

Vallagen (2005:837)

32013L0001